

Universitetet i Oslo
Universitetsdirektør Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
Postboks 1072 Blindern
0313 OSLO

Vår ref.
09/1680-19-SIG

Deres ref.
2008/12601-10

Dato:
12.04.2010

UTTALELSE I KLAGESAK

På bakgrunn av flere henvendelser med påstand om trakassering ved Det odontologiske fakultet ved Universitetet i Oslo har ombudet på eget initiativ kontrollert om Universitetet i Oslo har oppfylt plikten til å forebygge og å søke å hindre trakassering, jf. likestillingsloven § 8a tredje ledd.

Likestillings- og diskrimineringsombudet har kommet frem til at Universitetet i Oslo ikke har oppfylt lovens krav.

Likestillings- og diskrimineringsombudets uttalelse kan bringes inn for Likestillings- og diskrimineringsnemnda. Fristen er tre uker fra Universitetet i Oslo har mottatt dette brevet, se vedlagte orientering.

Sakens bakgrunn

I løpet av 2009 har ombudet mottatt flere henvendelser om trakassering ved Det odontologiske fakultet (heretter fakultetet) ved Universitetet i Oslo (heretter universitetet). På bakgrunn av henvendelsene rettet ombudet en henvendelse til universitetet med flere konkrete spørsmål om hvordan universitet jobber med trakassering. I tillegg deltok ombudet på Arbeidstilsynets tilsyn på fakultetet. Under tilsynet ble det gjennomført samtaler med universitetsledelsen, fakultetsledelsen og ansatte. Universitetet har på eget initiativ gjennomført en arbeids- og læringsmiljøundersøkelse på fakultetet. Undersøkelsen viser at om lag 40 prosent av studentene har opplevd trakassering i studietiden.

Rettslig grunnlag

Ombudet kan ta opp saker av eget tiltak eller etter henvendelse fra andre, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 fjerde ledd første punktum.

Ombudet kan gi uttalelse om et forhold er i strid med likestillingsloven eller ikke, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd, jf. § 1 annet ledd nr. 1.

Ledelsen i utdanningsinstitusjoner har ansvar for å forebygge og søke å hindre trakassering på grunn av kjønn og seksuell trakassering, jf. likestillingsloven § 8a tredje ledd. Bestemmelsen omfatter plikt til å forebygge at trakassering skjer, og plikt til å søke å hindre at trakassering fortsetter hvor det foreligger en påstand om at trakassering forekommer.

Ombudets vurdering

Ombudet skal ta stilling til om Universitetet i Oslo har oppfylt sin plikt til å forebygge og søke å hindre trakassering. Ombudet finner det hensiktsmessig å dele vurderingen i to.

Det første spørsmålet ombudet skal ta stilling til er om universitetet har gjort nok for å forebygge trakassering. Med plikt til å *forebygge* trakassering menes tiltak av preventiv karakter, som for eksempel iverksetting av holdningskampanjer og utforming av retningslinjer.

I 1994 ble det gjennomført en undersøkelse om seksuell trakassering ved Det historisk-filosofiske fakultet. Undersøkelsen viste at til sammen 11 prosent av stipendiatene og hovedfagsstudentene hadde opplevd seksuell trakassering fra foreleser eller veileder, jf. «Undersøkelse om uønsket seksuell oppmerksomhet i studie- og forskningsmiljøene ved Det historisk-filosofiske fakultet.» UiO, 1994.

På bakgrunn av resultatene fra undersøkelsen iverksatte universitetet en rekke tiltak, blant annet ble det utformet yrkesetiske retningslinjer for vitenskapelige ansatte.

Tallene fra arbeids- og læringsmiljøundersøkelsen i 2009 (ca 40 % av respondentene har opplevd trakassering) peker dessverre i retning av at tiltakene har hatt liten eller ingen effekt. En forklaring på dette kan være at tiltakene ikke har vært godt nok kommunisert. På tilsynet ved fakultetet opplyste for eksempel de vitenskapelig ansatte ombudet var i kontakt med, at de ikke var kjent med de yrkesetiske retningslinjene nevnt ovenfor.

Gjennom samtaler, både under tilsynet og i andre møter, er inntrykket at universitetsledelsen har et fokus på trakasseringsproblematikken og at det arbeides aktivt for å komme denne til livs. Det synes imidlertid ikke som om universitetsledelsen har klart å overføre dette fokuset nedover i systemet. Illustrerende i denne sammenheng er uttalelser fra fakultetsledelsen under tilsynet, hvor det bestemt ble avvist at trakassering var et problem. Dette står i sterk kontrast til resultatene fra arbeids- og læringsmiljøundersøkelsen ved samme fakultet. På bakgrunn av dette er ombudets vurdering at universitetet ikke har gjort nok for å forebygge trakassering.

Det neste spørsmålet ombudet skal ta stilling til er om universitetet har gjort nok for å søke å hindre trakassering. Plikten til å *søke å hindre* vil omfatte en plikt til å gripe fatt i aktuelle problemer og å utrede hva som har skjedd og komme fram til en løsning. Det er tilstrekkelig at den ansvarlige har forsøkt å hindre trakasseringen, det kreves ikke at trakasseringen faktisk er forhindret. Den trakasserte skal ikke måtte bevise at trakassering har skjedd.

En av de som henvendte seg til ombudet i 2009 var Birgitte Moesgaard Henriksen, som hevder å ha vært utsatt for seksuell trakassering fra sin veileder over flere år. Henriksen hevder flere i ledelsen ved fakultetet var kjent med trakasseringen, uten at de grep inn. På bakgrunn av disse påstandene ba ombudet universitetet redegjøre for hvordan denne saken var håndtert. I sitt svarbrev skriver universitetet følgende:

”Universitetet i Oslo vurderer det slik at den konkrete saken på OD er godt nok belyst og fulgt opp, og at vi har god dokumentasjon på oppfølging av saken.”

Henvendelsen fra Henriksen er et uttrykk for at hun mener saken ikke er godt nok fulgt opp. Redegjørelsen fra universitetet er kun en påstand og gir ikke grunnlag for å si at saken er håndtert på en tilfredsstillende måte. Ombudet vil nevne at det i henvendelsen fra ombudet til universitetet ble henvist til diskrimineringsombudsloven § 11, som pålegger universitetet en opplysningsplikt uten hinder av taushetsplikt. På bakgrunn av den mangelfulle redegjørelsen mener ombudet at universitetet ikke har godtgjort at de har

grepet fatt i aktuelle problemer, utredet hva som har skjedd og søkt å komme frem til en løsning.

Ombudet vil bemerke at vurderingen kunne vært annerledes dersom det hadde blitt fremlagt dokumentasjon på hva som er gjort. Ombudet vil også understreke at det ikke er tatt stilling til om Henriksen er utsatt for seksuell trakassering eller ikke.

Konklusjon

Universitetet i Oslo har ikke gjort nok for å forebygge og søke å hindre at trakassering skjer innenfor sitt ansvarsområde, jf. likestillingsloven § 8a tredje ledd.

I forbindelse med arbeids- og læringsmiljøundersøkelsen sendte universitetet ut en pressemelding 16. desember 2009. Av pressemeldingen fremgår følgende:

”Universitetsledelsen og fakultetsledelsen vil nå i samarbeid med studentene, tillitsvalgte og verneombudene foreta en grundig gjennomgang av resultatene fra undersøkelsen for å finne tiltak som kan bedre miljøet. [...] Fakultetsledelsen skal blant annet, etter eget ønske, få tilført en egen ressursgruppe for å styrke innsatsen i arbeidet med en kulturendring ved fakultetet. Universitetet i Oslo vurderer også andre tiltak og vil intensivere forebyggende arbeid.”

Ombudet er positiv til at det settes fokus på trakassering av studenter og ansatte. Ved kontrollen av universitetets budsjett for 2010 vil ombudet ha et særlig fokus på oppfølgingen av undersøkelsen.

Med vennlig hilsen

Sunniva Ørstavik
likestillings- og diskrimineringsombud

Vedlegg: Orientering om at uttalelsen kan bringes inn for Likestillings- og diskrimineringsnemnda
Saksbehandler: Stian Sigurdson

